

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia 16 (2018)

ISSN 2081-1861

DOI 10.24917/20811861.16.27

Stanisław Skórka

Architektura informacji jako dyscyplina akademicka

Architektura informacji (AI) należy do grupy nowych dyscyplin związanych z nauką o informacji. Jako dyscyplina akademicka AI pojawiła się na przełomie XX/XXI wieku, zajmuje się problematyką projektowania i organizacji informacji w różnych postaciach z uwzględnieniem potrzeb jej odbiorców. Ścisłe związki z informatologią oraz bibliologią pozwalają na uznanie AI za dyscyplinę pokrewną, powstałą m.in. w procesie ich ewolucji. Nie dziwi więc fakt, iż architekturą informacji zainteresowały się ośrodki akademickie dotychczas kształcące bibliotekarzy i specjalistów informacji, dostrzegając w niej perspektywę prowadzenia atrakcyjnego kierunku studiów oraz działalności badawczej. Pierwszym polskim ośrodkiem akademickim, w którym kierunek ten został uruchomiony był Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa (obecnie Instytut Nauk o Informacji) Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie – studia z architektury informacji zainaugurowano w 2013 r. Po trzech latach decyzję o otwarciu kierunku o tej samej nazwie podjęto w dawnych instytutach informacji naukowej i bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W roku akademickim 2018/2019 także Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego dołączył do grona ośrodków kształcących w zakresie AI. Inicjatywy te spowodowały, iż zaistniała potrzeba dyskusji oraz wymiany doświadczeń nt. stanu obecnego oraz przyszłości tej dyscypliny w Polsce. Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom Instytut Nauk o Informacji zorganizował konferencję naukową pt. *Architektura informacji jako dyscyplina akademicka (AIDA)*, która odbyła się w dniu 5–6 czerwca 2018 r. na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie.

Organizatorzy postawili sobie za cel nie tylko wymianę doświadczeń w zakresie kierunków rozwoju AI, ale również efektów kształcenia, metod stosowanych w dydaktyce, a także określenia obszarów badań naukowych z zakresu architektury informacji, uważanej za subdyscyplinę nauki o informacji. Tematykę podzielono na trzy zagadnienia ogólne:

- architektura informacji – fundamenty dyscypliny i profesji,
- edukacja architektów informacji,

- projekty studentów AI – m.in. prezentacje wyróżnionych projektów oraz prac licencjackich.

Ostatecznie na podstawie nadesłanych propozycji wystąpień program konferencji podzielono na następujące sekcje:

1. The World Trends of Information Architecture – sesja z wystąpieniami gości zagranicznych,
2. Directions of Information Architecture Development as an Academic Discipline – sesja w języku angielskim
3. Problemy badawcze architektury informacji,
4. Metody badań AI,
5. Praktyczne zastosowania AI,
6. Kształcenie architektów informacji: oferta edukacyjna,
7. Wybrane problemy dydaktyki AI,
8. Problemy projektowania środowisk informacyjnych,
9. Inspiracje: przegląd studenckich projektów,
10. Kompetencje absolwentów a oczekiwania pracodawców.

W sumie wygłoszonych zostało 38 referatów w dziesięciu sesjach. Przez autorów z 13 ośrodków z kraju i ze świata. Obrady rozpoczęły się od wystąpień gości specjalnych konferencji (*keynote speakerów*) Petera Morville'a i Andrei Resminiego.

Peter Morville – współautor najważniejszej jak dotąd książki poświęconej omawianej tu dyscyplinie¹ – w wystąpieniu, pt. *Understanding Information Architecture*

Il. 1. Od lewej stoją Krispian Emert, Andrea Resmini, Peter Morville (fot. S. Skórka)

¹ L. Rosenfeld, P. Morville, J. Arango, *Architektura informacji w serwisach internetowych i nie tylko*, Gliwice 2017.

nakreślił szerokie tło, w jakim można rozpatrywać architekturę informacji, zgodnie z hasłem T. Nelsona: „everything is deeply intertwined” (*wszystko jest połączone*)², przedstawił wizję dyscypliny, która łączy ze sobą wątki kulturowe, biznesowe, projektowe, systemowe itp. tworząc w przyszłości dyscyplinę dostosowującą się do zmian, jakie współczesny człowiek doświadcza w życiu. Kolejny *keynote speaker* Andrea Resmini³ z International Business School of Jönköping University (Szwecja) wygłosił wykład pt. *The Ethics and Politics of Information Architecture*. Również podniósł wątek wszechobecności AI w epoce transformacji cyfrowej oraz jej nieograniczonym wpływie na kształtowanie przestrzeni w wymiarze tradycyjnym (biblioteki, magazyny), jak również w formie mieszanej (międzykanałowej) o nieskończonych możliwościach i kontroli, wpływających za pomocą cyfrowych narzędzi (m.in. Facebook, Twitter) na rzeczywistość świata *postcyfrowego*. Obydwa wystąpienia dały uczestnikom możliwość zapoznania się aktualnymi zjawiskami i trendami, zarówno w obszarze architektury informacji – rozumianej jako dyscyplina naukowa oraz profesja – jak i w dziedzinach z nią związanych. Niespodzianką tej sesji okazała się gorąca dyskusja pomiędzy referującymi, która wynikała z różnicy zdań co do priorytetów rozwoju AI. Była to ciekawa pod względem merytorycznym część sesji, w której zagraniczni goście w sposób niekiedy humorystyczny udowadniali słuszność swoich poglądów.

Il. 2. Uczestnicy konferencji Architektura informacji jako dyscyplina akademicka (AIDA) (fot. M. Górski)

² T. Nelson, *Computer Lib/Dream Machines*, Wellington 1974, s. 45.

³ A. Resmini, L. Rosati, *Pervasive Information Architecture*, Burlington.

Następna sesja pt. „Directions of Information Architecture development as an academic discipline”, dotyczyła szerokiej problematyki związanej z tematyką konferencji. Wystąpili w niej z referatami Stanisław Skórka (*Multidisciplinary paradigms in information architecture*), następnie Marcin Roszkowski (*Every representation is an interpretation – a hermeneutical approach to information architecture*). Zbigniew Osiński zaprezentował referat pt. *Visualization of information as a competence and an education method in the information architecture course*. Barbara Kamińska-Czubała z referatem pt. *Qualitative research as a support for information architecture*.

W sesji 3 pt. „Problemy badawcze architektury informacji” uczestnicy wysłuchali referatów: Wiesława Babika pt. *Rola słów kluczowych w architekturze informacji*, Jacka Tomaszczyka – *Problemy terminologiczne architektury informacji* oraz Hanny Batorowskiej – *Sztuka zarządzania informacją. Deklaratywne i rzeczywiste przygotowanie do indywidualnego zarządzania informacją*. Kolejne wystąpienia odbywały się w sesjach równoległych, były one poświęcone szczegółowym problemom dotyczącymi wschodzącej dyscypliny: metodom badań AI (sesja 4); praktycznym zastosowaniom AI (sesja 5); kształceniu architektów informacji (sesja 6). Z uwagi na fakt, iż piszący te słowa moderował sesję szóstą, poświęconą edukacji architektów informacji wnioski z referatów w niej przedstawionych zostaną omówione w dalszej części niniejszego tekstu. Streszczenia wszystkich wystąpień dostępne są na stronie internetowej konferencji⁴.

II. 3. Andrea Resmini (Szwecja) (fot. M. Górski)

⁴ Architektura informacji jako dyscyplina akademicka (AIDA). Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie: Instytut Nauk o Informacji, 5–6 czerwca 2018 r., <http://aida.up.krakow.pl/> [dostęp: 11.01.2019].

W sesji szóstej wystąpili: Anita Has-Tokarz i Renata Malesa z prezentacją pt. *Kształcenie w zakresie AI w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie – doświadczenia i wyzwania*, Mariusz Jarocki – *Architektura informacji a umiejętności informatyczne – próba oceny programu nauczania na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu*, Mariola Antczak, Grzegorz Czapnik i Zbigniew Gruszka z referatem, pt. *Koncepcja postrzegania architektury informacji w projekcie kierunku Informatologia z biznesowym językiem angielskim w Uniwersytecie Łódzkim* oraz Anna Matysek – *Architektura informacji – nowy kierunek studiów w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego*. Na podstawie powyższych wystąpień zauważyć można, iż zarysowują się wyraźnie trzy trendy w programach kształcenia akademickiego z zakresu architektury informacji, które powiązać można z konkretnymi ośrodkami kształcenia w Polsce. Pierwszy, w którym dominują zagadnienia projektowania i organizacji informacji oraz projektowania graficznego – realizowany jest na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. Drugi – łączący informatykę z wizualizacją informacji reprezentowany jest przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Trzecia koncepcja opiera się na dyscyplinach: zarządzanie informacją, publikowanie cyfrowe i bibliologii – realizowana jest na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Na podstawie referatu Anny Matysek wydaje się, że podobna koncepcja realizowana będzie w programie kształcenia na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.

Interesujące były również wystąpienia dotyczące szczegółowych problemów odnoszących się do zagadnień akademickich i praktycznych. Przedstawiane zostały wybrane problemy dydaktyki AI, w sesji tej sporo uwagi poświęcono wpływowi informatologii na kształcenie architektów informacji (Marta Czuszczyńska oraz Beata Langer), graficznym interfejsom danych liczbowych (Przemysław Paliwoda) oraz wizualizacji danych (Hanna Gaweł). Wśród problemów projektowania środowisk informacyjnych omówiono konkretne przykłady wdrażania systemów (Jacek Gajkiewicz), serwisów internetowych (Karolina Jaworska), zastosowania metod projektowych w celu wsparcia zachowań zakupowych (Aleksandra Sojczyńska), sposobów organizacji i prezentacji obrazów cyfrowych (Kamil Stepień).

Ciekawą okazała się również przedostatnia sesja tzw. „studencka”, pt. „Inspiracje: przegląd studenckich projektów”. Prelegentami byli absolwenci lub aktualnie studiujący architekturę informacji na różnych uczelniach, ich wystąpienia były autoreferatami z projektów realizowanych podczas zajęć, prac dyplomowych lub badań. W ostatniej sesji pt. „Kompetencje absolwentów a oczekiwania pracodawców” uczestnicy zapoznali się z wynikami badań dotyczących *Kompetencji informacyjnych studentów: samoocena i ocena przydatności* – referat autorstwa Ewy Głowackiej, Małgorzaty Kisilowskiej i Magdaleny Paul. Magdalena Cyrklaff-Gorczyca przedstawiła temat *Kompetencji miękkich architekta informacji. Potrzeby rynku pracy a opinie studentów*, zaś Julia Hładzi zaprezentowała wyniki ankiety przeprowadzonej wśród pracodawców nt. ich znajomości architektury informacji. Wystąpienie Małgorzaty Lebdy dotyczyło kształtowania kompetencji wizualnych przyszłego architekta informacji na podstawie doświadczeń dydaktycznych autorki.

Wydarzeniem towarzyszącym konferencji był konkurs na infografikę pt. „Wizualne komentarze”, w którym wzięli udział studenci, jego rozstrzygnięcie nastąpiło w drugim dniu konferencji.

Jako przedsięwzięcie konferencja AIDA okazała się sukcesem organizacyjnym, między innymi za sprawą partnerów, firm: Aleph Polska, MOL Sp. z o.o., Waynet E-commerce oraz Information Architecture Institute, który oddelegował również swojego przedstawiciela – panią Krispian Emert z Kanady. Spora część uczestników przyznawała, iż potrzebna jest wzajemna wymiana doświadczeń w celu kształtowania nowej dyscypliny i zachęcali organizatorów do kontynuowania cyklu w przyszłości. Pewien niedosyt mogła wzbudzić niewielka liczba referatów o charakterze badawczym i praktycznym. Organizatorzy zakładali, iż część praktyczna będzie bogatsza jeśli chodzi o tematykę i liczbę prelegentów, niestety nie udało się namówić przedstawicieli firm zawodowo zajmujących się projektowaniem i analizą architektury informacji. Być może uda się ten cel zrealizować w drugiej edycji konferencji.

Stanisław Skórka
Pedagogical University of Cracow